

Vlaanderen
is landbouw & visserij

**PROGRAMMA VOOR
PLATTELANDSONTWIKKELING
VLAANDEREN 2014-2020 (PDPO III)
Jaarverslag 2019**

2020

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////

INHOUD

Inleiding	5	
1	Uitvoering van het programma	6
1.1	Financiële voortgang	6
1.2	Uitvoering van de maatregelen	9
1.2.1	Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting (maatregel 1)	9
1.2.2	Bedrijfsadviesdiensten, bedrijfsbeheersdiensten en bedrijfsverzorgingsdiensten (maatregel 2)	9
1.2.3	Investerings in materiële activa (maatregel 4)	10
1.2.4	Ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen (maatregel 6)	13
1.2.5	Basisdiensten en dorpsvernieuwing in plattelandsgedieden (maatregel 7)	15
1.2.6	Investerings in de ontwikkeling van bosgedieden en de verbetering van de levensvatbaarheid van bossen (maatregel 8)	16
1.2.7	Oprichting van producentengroeperingen en –organisaties (maatregel 9)	17
1.2.8	Agromilieu (maatregel 10)	17
1.2.9	Biologische landbouw (maatregel 11)	19
1.2.10	Samenwerking (maatregel 16)	19
1.2.11	Risicobeheer (maatregel 17)	20
1.2.12	Steun voor plaatselijke ontwikkeling in het kader van Leader (maatregel 19)	21
1.3	Technische bijstand	22
1.3.1	Algemene technische bijstand	22
1.3.2	Vlaams Ruraal Netwerk	22
2	Programmabeheer	24
2.1	Toezicht	24
2.2	Beheer	24
2.3	Programmawijzigingen	25
3	Uitvoering van het evaluatieplan	26
3.1	Uitgevoerde evaluaties 2019	26
3.1.1	Evaluatie beheersovereenkomsten – Samenwerken met landbouwers aan biodiversiteit, milieu en landschap. Ervaringen met beheersovereenkomsten.	26
3.1.2	Evaluatie Kratos	26
3.1.3	Programma voor plattelandsonwikkeling Vlaanderen 2014 – 2020 (PDPO III) – Jaarverslag 2018	26
3.1.4	Effecten van beheersovereenkomsten op landbouwvogels in Vlaanderen	27
3.1.5	Vlaams Ruraal Netwerk. Interne evaluatie. Werkjaar 2019	27
3.1.6	ANB rapportering	27
4	Vlaams Ruraal Netwerk	28
Figuren		29
Tabellen		30
Afkortingen		31
Bijlagen		32

////////////////////////////////////

INLEIDING

Dit is het vijfde uitvoeringsverslag over het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma PDPO III, opgesteld conform Verordening (EU) nr 1305/2013 art 75 en Uitvoeringsverordening (EU) nr 808/2014 art 15.

In dit jaarverslag wordt in een eerste hoofdstuk een overzicht gegeven van de financiële voortgang van het programma en van de uitvoering van de maatregelen, zowel in 2019 als sinds de start van de programmaperiode. De beschrijving is gebaseerd op de data die verzameld werden conform het gemeenschappelijke monitoring- en evaluatiesysteem (Verordening (EU) nr 1305/2013 art 67).

Het PDPO III is opgebouwd rond zes prioriteiten en drie horizontale doelstellingen (klimaat, innovatie en milieu). Elke prioriteit is nog eens ingedeeld in twee of meer focusgebieden (zie bijlage). De PDPO III-maatregelen zijn geprogrammeerd onder 1 of meer van deze focusgebieden (voor het volledige programma wordt verwezen naar het PDPO III-programmadocument op www.vlaanderen.be/pdpo.) De monitoring van de maatregelen moet gebeuren volgens de geprogrammeerde focusgebieden.

In de regel wordt er enkel gerapporteerd over projecten of dossiers die volledig zijn uitbetaald in het monitoringjaar (in casu 2019). Bij maatregelen waarbij in schijven wordt uitbetaald, kan het dus gaan om projecten die in een eerder kalenderjaar (2018 of vroeger) zijn goedgekeurd, maar die in 2019 de laatste schijf van betaling hebben ontvangen. Daarentegen zullen projecten die in 2019 reeds zijn goedgekeurd maar nog niet volledig zijn uitbetaald, niet opgenomen zijn in de monitoringstabellen. De indicatoren worden ook cumulatief berekend.

Voor de meerjarige, areaalgebonden maatregelen (M08 bebossing onderhouds- en inkomenssteun, M10 agromilieu-klimaatmaatregelen, M11 hectarepremie biolandbouw) geldt bovenstaande regel niet. Van deze projecten worden de indicatoren jaarlijks gemonitord en ook zo weergegeven in het jaarverslag. Deze indicatoren worden niet cumulatief berekend.

Hoofdstuk 2 beschrijft het programmabeheer. In hoofdstuk 3 komt de uitvoering van het evaluatieplan aan bod. En hoofdstuk 4 geeft de activiteiten van het Vlaams Ruraal Netwerk weer.

1 UITVOERING VAN HET PROGRAMMA

1.1 FINANCIËLE VOORTGANG

Tabel 1 geeft de totale overheidsuitgaven per maatregel per prioriteit weer. Dit zijn de PDPO III-overheidsuitgaven in de kalenderjaren 2014 tot en met 2019. In die periode werd 281 miljoen euro uitgegeven. Deze overheidsuitgaven omvatten zowel de Vlaamse PDPO III-middelen als de ELFPO-cofinanciering, de top-ups en de pijler 1-middelen. Top-up steun is de aanvullende Vlaamse steun boven de door Europa bepaalde maxima per hectare. Pijler 1-middelen zijn middelen die van pijler 1 naar pijler 2 zijn overgeheveld conform artikel 14 van verordening (EU) 1307/2014.

Tabel 1 geeft ook de ELFPO-uitgaven weer in de periode 2014-2019 en vergelijkt die met de geplande ELFPO-middelen voor de gehele programmaperiode. In 2014-2019 is er 38% van de voorziene ELFPO-middelen uitgegeven. De ELFPO-middelen omvatten zowel de reguliere ELFPO-middelen als de overgehevelde pijler 1-budgetten.

////////////////////////////////////

Tabel 1 Totale overheidsuitgaven en ELFPO-uitgaven per maatregel, per focusgebied (2014-2019) (totale overheidsuitgaven = Vlaamse PDPO III-middelen + reguliere ELFPO-cofinanciering + top-ups + overgehevelde pijler 1-middelen) (ELFPO-uitgaven = reguliere ELFPO-middelen + overgehevelde pijler 1-middelen)

Maatregelcode	Maatregel	Focusgebied	Totale overheids-uitgaven 2014-2019 (euro) (ELFPO + Vlaamse cofinanciering + top-up)	ELFPO-uitgaven 2014-2019 (euro)	Geplande ELFPO-middelen (regulier + pijler 1)	% voortgang Europese uitgaven
1.1	Steun voor opleiding in de landbouw (naschoolse vorming)	2A	7 490 317	3 753 474	6 952 818	54,0
		2B	7 828 415	4 104 110	5 990 556	68,5
		4	1 151 121	577 356	1 683 016	34,3
1.2	Demonstratieprojecten	2A	1 188 737	607 119	1 591 971	38,1
		4	1 791 714	910 509	2 162 942	42,1
		5B	300 805	150 402	1 001 350	15,0
2.1	Bedrijfsadvies voor jonge starters	2B	314 657	203 052	1 695 567	12,0
	Bedrijfsadvies voor niet-starters	4B	1 600 044	1 028 394	2 480 437	41,5
4.1	Steun aan investeringen op het landbouwbedrijf	2A	80 264 001	42 923 362	107 303 769	40,0
		5B	27 998 334	14 775 307	27 675 943	53,4
		5D	23 435 781	12 197 734	52 960 487	23,0
4.1	Projectsteun voor innovaties in de landbouw	2A	1 549 334	774 667	9 422 864	8,2
4.2	Investeringssteun voor verwerking en afzet van land- en tuinbouwproducten	3A	1 673 538	836 769	5 500 000	15,2
4.4	Steun aan niet-productieve investeringen op het landbouwbedrijf	4	11 564	5 782	1 800 000	0,3
6.1	Overnamesteun voor jonge landbouwers	2B	16 804 673	9 575 337	29 833 607	32,1
6.3	Steun voor ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven	2A	0	0	700 000	0,0
7.6	Inrichting ifv Natura 2000	4A	689 840	344 920	9 035 000	3,8
7.1-7.2, 7.4-7.7	Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen	6B	5 112 983	2 556 491	6 956 194	36,8
8.1	Bebossing	5E	815 832	407 917	590 000	69,1
8.5	Herbebossing	4	704 405	352 203	444 462	79,2

////////////////////////////////////

Maatregel code	Maatregel	Focusgebied	Totale overheids-uitgaven 2014-2019 (euro) (ELFPO + Vlaamse cofinanciering + top-up)	ELFPO-uitgaven 2014-2019 (euro)	Geplande ELFPO-middelen (regulier + pijler 1)	% voortgang Europese uitgaven
8.2	Aanleg van een boslandbouwsysteem	5E	180 833	90 416	250 000	36,2
9	Steun voor oprichting van producentenorganisaties	3A	420 000	210 000	525 000	40,0
10.1	Agromilieuklimaatsteun	4	16 264 058	10 403 543	18 878 680	55,1
		5D	58 517 691	27 366 263	53 926 805	50,7
11.1	Hectaresteen voor de biologische productiemethode	4	5.875.478	3.235.311	5 323 976	60,8
16.1	EIP-operationele groepen	2A	11.925	5.963	61 .721	1,0
		4	0	0	607 148	0,0
		5B	12 120	6.060	472 623	1,3
16.4, 16.6	Plattelandontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving	6B	165 240	82.620	250 000	33,0
16.2-16.6; 16.9-16.10	Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door samenwerking	6B	2 459 754	1 229 877	3 750 000	32,8
17.1	Risicobeheer in land- en tuinbouw	3B	0	0	0	/
19.1	Opmaak lokale ontwikkelingsstrategieën (LEADER)	6B	176 796	88 398	120 000	73,7
19.2	Uitvoering lokale ontwikkelingsstrategieën (LEADER)	6B	9 884 874	5 333 594	14 843 578	35,9
19.3	Samenwerkingsprojecten (LEADER)	6B	26 755	13 378	750 000	1,8
19.4	Werking Plaatselijke Groepen (LEADER)	6B	3 793 444	1 896 722	3 476 367	54,6
20.1	Technische bijstand excl ruraal netwerk	/	1 529 620	764 530	2 800 000	27,3
20.2	Ruraal netwerk	/	876 389	438 475	1 400 000	31,3
	TOTAAL	/	281 035 290	147 134 589	383 765 881	38,3

Bron: Betaalorgaan, Departement Landbouw en Visserij

1.2 UITVOERING VAN DE MAATREGELEN

1.2.1 Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting (maatregel 1)

1.2.1.1 Steun voor opleiding in de landbouw (naschoolse vorming)

De jaarprogramma's van 2018 werden zoals voorzien uitbetaald in 2018 en **2019**. Ter uitvoering van deze jaarprogramma's werden cursussen, stages en korte vormingsactiviteiten georganiseerd, in 27 erkende opleidingscentra. In totaal werden 5.108 opleidingen gesteund, waarvan 66,5% binnen focusgebied 2A, 14% binnen focusgebied 2B en 19,5% binnen prioriteit 4. Die opleidingen bereikten samen 128.774 deelnemers tijdens 62.782 opleidingsdagen. De totale overheidsuitgaven voor deze opleidingen bedroegen bijna 3,7 miljoen euro.

35,5% van de unieke deelnemers aan cursussen en stages was een vrouw en 51,5% was jonger dan 40 jaar. Van de korte vormingsactiviteiten worden geen deelnemerslijsten bijgehouden en zijn dus ook geen unieke aantallen deelnemers beschikbaar. Naar schatting 19% van de deelnemers aan deze activiteiten was een vrouw.

In **2014-2019** werden 21.994 opleidingen gesteund, waarvan 73% binnen focusgebied 2A, 13,5% binnen focusgebied 2B en 13,5% binnen prioriteit 4. Die opleidingen bereikten samen 536.088 deelnemers tijdens 441.899 opleidingsdagen.

1.2.1.2 Demonstratieprojecten

In **2019** ontvingen 10 demoprojecten de laatste subsidieschijf. Het gaat om drie projecten binnen focusgebied 2A, zes binnen focusgebied 4C en één project binnen focusgebied 5B. Samen kregen ze 1.578.955 euro steun.

In 2019 werd een nieuwe oproep voor het indienen van projectvoorstellen georganiseerd, waarbij 17 projecten werden geselecteerd. De projecten moesten kaderen binnen een van de volgende thema's:

- MAP6 en bodemkwaliteit
- Goede veehouderijpraktijken in functie van preventieve gezondheidszorg
- Dierenwelzijn: beperking van niet-routinematig toegelaten ingrepen
- Mechanische onkruidbestrijding – alternatieven voor huidige chemische onkruidbestrijding.

In **2014-2019** ontvingen 36 demoprojecten de laatste subsidieschijf. Het gaat om 15 projecten binnen focusgebied 2A, 18 binnen focusgebied 4C en 3 onder focusgebied 5B.

1.2.2 Bedrijfsadviesdiensten, bedrijfsbeheersdiensten en bedrijfsverzorgingsdiensten (maatregel 2)

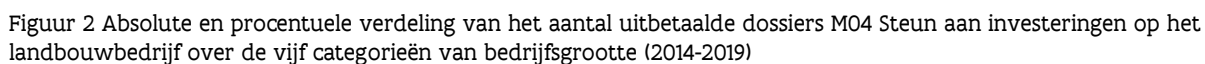
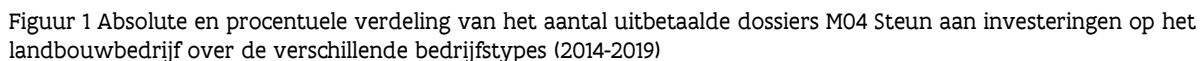
In **2019** werden 39 adviezen voor starters (focusgebied 2B) en 288 adviezen voor niet-starters (focusgebied 4B) uitbetaald. In totaal werd 296.611 euro steun verleend voor advies aan 230 landbouwers.

////////////////////////////////////

In **2014-2019** werden 394 adviezen voor starters (focusgebied 2B) en 2.221 adviezen voor niet-starters (focusgebied 4B) uitbetaald. In totaal kregen 1.258 unieke landbouwers een advies.

1.2.3.1 Steun aan investeringen op het landbouwbedrijf

Voor 35.514 projecten van 15.832 bedrijven werd in **2014-2019** de laatste schijf investeringssteun uitbetaald, waarvan 80% binnen focusgebied 2A, 9% binnen focusgebied 5B en 11% binnen focusgebied 5D. 36% van de uitbetaalde projecten werd uitgevoerd op een gemengd bedrijf, 21% op een melkveebedrijf en 16% op een tuinbouwbedrijf (Figuur 1). 46% van de uitbetaalde projecten werd uitgevoerd op een bedrijf groter dan 50 hectare, 30% op een bedrijf tussen 20 en 50 hectare (Figuur 2).

1.2.3.2 Projectsteun voor innovaties in de landbouw

Er werden in 2019 42 projecten geselecteerd. In totaal zijn 88 projecten geselecteerd. Er zijn er 10 volledige projecten uitbetaald van 9 landbouwbedrijven.

Voorbeeldproject: Vrijloopkraamhokken voor zeugen

In het project werden verschillende types vrijloopkraamhokken voor zeugen uitgetest in praktijkomstandigheden. Gangbare kraamhokken (met kooien) zijn ontwikkeld als een compromis tussen de behoeften van zeugen, biggen en varkenshouders. Toch wordt het welzijn van de zeug gehypothekeerd door de beperking in bewegingsvrijheid die volgt uit het gebruik van een kraamkooi. Met een vrijloopkraamhok kan een verhoogd comfort aan de zeug gegeven worden.

Er bestaan twee types vrijloopkraamhokken. In het ene type kunnen zeugen gedurende de volledige zoogperiode vrij rondlopen. Bij het andere type is dit voor het grootste deel van de tijd. In het project werden beide types uitgetest. Op basis van de testresultaten zal de varkenshouder in de toekomst een nieuwbouwstal bouwen met het systeem dat zijn voorkeur geniet. In het eindverslag van dit project wordt aangegeven dat al verschillende collega's de stal zijn komen bezoeken. De varkenshouder heeft ook de intentie om op termijn een bezoekersgang te bouwen zodat zowel collega varkenshouders als consumenten de stal kunnen komen bezichtigen zonder in de stal zelf te moeten komen.

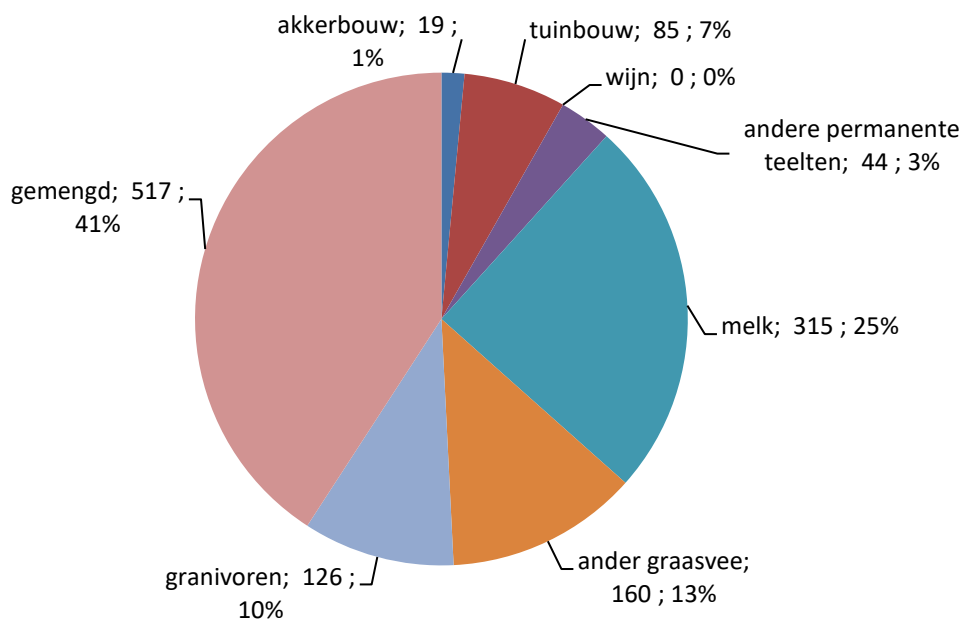
1.2.3.3 Investeringssteun voor verwerking en afzet van land- en tuinbouwproducten

Voor deze maatregel werd in 2019 voor de eerste keer eindbetalingen uitgevoerd. In totaal gaat het om 6 projecten met een totaal steunbedrag van 1,6 miljoen euro. In 2019 is een nieuwe oproep gelanceerd waarbij 17 projecten werden geselecteerd.

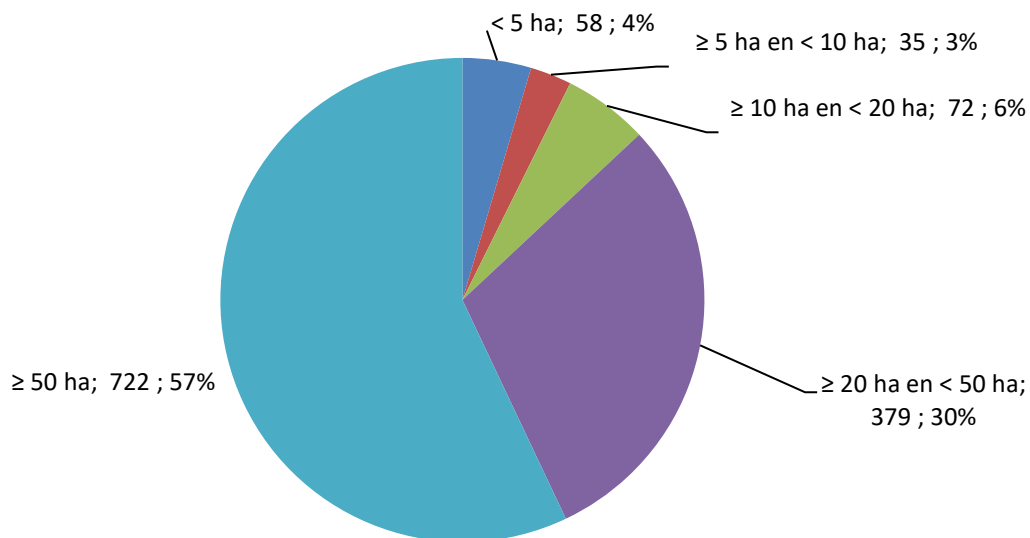
Voorbeeldproject: Sorteermachine op een wortelverwerkend bedrijf

Dit project betreft de aankoop van een state-of-the art sorteermachine voor wortelen. Er werd hierbij gekozen voor een innovatieve sorteermachine die als doel heeft om reststromen op te waarderen. Voorheen was er een grote 'uitval' van wortelen welke aan lagere prijzen verwerkt worden tot bijvoorbeeld diervoeding. Door het beter sorteren kan het bedrijf nu 'klasse 2' wortelen verkopen aan een beduidend hogere prijs. Versnijders, grootkeukens en de diepvriessector zijn de afnemers van deze klasse 2 wortelen. Anderzijds heeft deze investering ook een invloed op de kwaliteit van de normale stroom wortelen (klasse 1). Het doel van het

Er werd ingeschat dat jaarlijks 6000 ton wortelen die normaal verwerkt worden voor diervoeding via het verbeterde sorteringsproces toch naar de menselijke voeding kunnen gaan.

Figuur 3 Absolute en procentuele verdeling van het aantal uitbetaalde dossiers M06 overnamesteun voor jonge landbouwers over de verschillende bedrijfstypes (2014-2019)

Figuur 4 Absolute en procentuele verdeling van het aantal uitbetaalde dossiers M06 overnamesteun voor jonge landbouwers over vijf categorieën van bedrijfsgrootte (2014-2019)

1.2.5.1 Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen (OKW investeringen)

In 2019 werden zes nieuwe projecten geselecteerd. Dat brengt het totaal op 60 goedgekeurde projecten.

Deze maatregel is opgedeeld in 4 submaatregelen.

- Bij de oproep van 2019 werden 46 nieuwe PDPO III-projecten goedgekeurd (<https://www.natura2000.vlaanderen.be/project/projectsubsidies-natuur-2019>). In 2015-2019 werden in totaal 112 projecten goedgekeurd en in totaal 24 projecten volledig afgerond en uitbetaald.

20.11.2020

Natuurpunt beoogt in 'Averbode Bos en Heide' te Laakdal, Scherpenheuvel-Zichem en Tessenderlo hydrologisch herstel en verbetering van habitatkwaliteit. De percelen liggen voor het grootste deel binnen VEN-gebied alsook Habitatrichtlijngebied BE2400014 'Demervallei', en maken eveneens deel uit van goedgekeurde beheerplan van het erkend natuureservaat E-383 'Averbode Bos en Heide'. Om het droogvallen van vennen en boomslog tegen te gaan en de venhabitats te verbeteren zullen aangepaste stuwen geplaatst worden in de drainagegrachten. Waar nodig worden exotische vissen afgevangen. In enkele open zones zullen rasters met draadpoorten worden geplaatst om de begrazing beter te sturen. Enkele voormalige weekendverblijven zullen worden afgebroken met opruiming van antropogene constructies en tuinaanplantingen, waarna de tuinen zullen worden gemaaid in functie van omvorming naar heischraal grasland. En er zullen mantel-zoomvegetaties gecreëerd worden door maaibeheer, het verwijderen van exoten en ongewenste boomopslag en het opstarten van hakhoutbeheer. De voornaamste doelhabitats zijn 3130 'Voedselarme wateren met periodiek droogvallende oevers', 4030 'Droge Europese heide' en 6230 'Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems' en 9120 'Eiken-Beukenbossen op zure bodems'. De doelsoorten zijn poelkikker, witte waterranonkel, nachtzwaluw, boomleeuwierik en levendbarende hagedis. Er werd een totale steun toegekend van 57.569,75 euro.

1.2.6.1 Bebossing

- In **2019** werden aan 67 begunstigden een aanlegsubsidie uitbetaald, goed voor 97 hectare bebossing. Er werden geen nieuwe dossiers ingediend in 2019. In **2014-2019** werden 97 dossiers uitbetaald, goed voor een areaal van 143 ha.

- In 2019 werden aan 277 begunstigden onderhoudssubsidie en inkomenscompensatie voor bebossing uitbetaald, voor een totaal areaal van 304 hectare. Samen ontvingen deze bedrijven zo'n 53.000 euro overheidssteun.

pagina 16 van 33

1.2.6.2 Aanleg van een boslandbouwsysteem

In **2019** werd de aanleg van 23,3 hectare boslandbouw gesteund, verspreid over 10 bedrijven. Samen ontvingen deze bedrijven 95.556 euro overheidssteun.

In **2014-2019** werd de aanleg van 90 hectare boslandbouw gesteund, verspreid over 34 bedrijven.

1.2.6.3 Herbebossing

Er zijn in **2019** 61 herbebossingsprojecten uitbetaald met een totaal areaal van 75 hectare. Er zijn in 2019 geen nieuwe projecten ingediend.

Er zijn in **2014-2019** 353 herbebossingsprojecten uitbetaald met een totaal areaal van bijna 470 hectare.

1.2.7 Oprichting van producentengroeperingen en –organisaties (maatregel 9)

Deze maatregel is in 2016 van start gegaan met een eerste oproep, waarna dossiers van vier PO's zijn goedgekeurd in drie verschillende sectoren: varkensvlees, zuivel en eieren. In 2019 ontvingen deze vier PO's, waarvan in totaal 483 bedrijven deel uitmaken, samen 120.000 euro overheidssteun. In 2019 is een nieuwe oproep gestart en zijn er 3 nieuwe PO's goedgekeurd. De steun werd reeds toegekend maar nog niet uitbetaald.

1.2.8 Agromilieu (maatregel 10)

In 2019 is 19,5 miljoen euro uitbetaald aan agromilieu-klimaatcontracten. Daarvan was 14 miljoen euro voor contracten onder prioriteit 4 en 5,5 miljoen euro voor contracten onder focusgebied 5D.

In totaal zijn er 20.131 contracten (18.257 binnen prioriteit 4 en 1.874 binnen focusgebied 5D) uitbetaald (Figuur 5), goed voor een totaal uitbetaald areaal van 32.030 hectare (waarvan 19.297 hectare onder prioriteit 4 en 12.734 hectare onder focusgebied 5D) (Figuur 6).

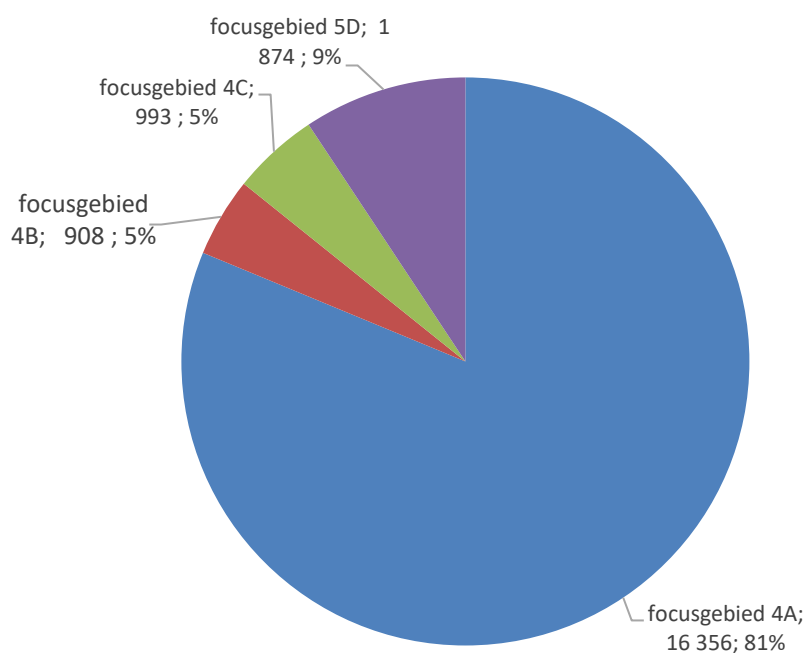
De **evolutie** van het uitbetaalde areaal per type agromilieu-klimaatmaatregel is weergegeven in Tabel 2. In deze tabel zijn zowel de PDPO II- als de PDPO III-contracten opgenomen.

Voor verschillende types agromilieu-klimaatmaatregelen neemt het uitbetaalde areaal toe, dankzij een stijgend aantal contracten.

Een afnemend areaal is vaak te wijten aan het aflopen van PDPO II-contracten, die niet volledig gecompenseerd worden door nieuwe PDPO III-contracten. Zo neemt het areaal onder “waterkwaliteit” bijvoorbeeld af tussen 2016 en 2017, door de uitdovende PDPO II-overeenkomsten BO water, die niet volledig gecompenseerd worden door de toenemende contracten onder de nieuwe BO waterkwaliteit. Hetzelfde gebeurt bij de maatregelen voor erosiebestrijding.

Tabel 2 Uitbetaald areaal M10 per type agromilieu-klimaatmaatregel, inclusief lasten uit verleden (ha) (2015-2019)

Uitbetalingsjaar	2015	2016	2017	2018	2019
soortenbescherming	711	1 642	2 019	2 685	3 215
erosiebestrijding	1 889	2 836	2 001	1 253	269
kleine landschapselementen	/	156	144	125	113
botanisch beheer	/	88	215	342	449
perceelsranden	1 162	1 422	1 737	2 093	2 347
waterkwaliteit	16 956	16 142	3 496	4 203	3 528
fosfaatuitmijning	0	0	0	0	0
verminderde bemesting	0	0	0	0	0
vlinderbloemigen	/	5 424	8 394	10 526	12 570
mechanische onkruidbestrijding	/	1 925	1 697	1 684	1 627
verwarringstechniek	8 067	7 781	7 629	7 761	7 749
behoud lokale veerassen	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	0
teelt van vlas en hennep	0	144	151	150	164
hoogstambomen (uitdovend)	171	258	146	71	0
sierteelt (uitdovend)	1 210	1 171	403	145	0
totaal	30 166	38 990	28 031	31 036	32 030

Figuur 5 Aantal uitbetaalde contracten M10 per focusgebied, inclusief lasten uit verleden (2019)

1.2.12 Steun voor plaatselijke ontwikkeling in het kader van Leader (maatregel 19)

LEADER is opgedeeld in vier submaatregelen.

- *Opmaak lokale ontwikkelingsstrategieën*

De oprichting van de Plaatselijke Groepen (PG's) en de opmaak van de lokale ontwikkelingsstrategieën (LOS) gebeurde in 2015. Er zijn 12 PG's aangeduid, die samen een gebied bestrijken met een populatie van 2.146.307 inwoners. Voor de opmaak van deze LOS werd sinds 2016 niets meer uitbetaald.

- *Uitvoering lokale ontwikkelingsstrategieën*

Er zijn 76 projecten afgerond in 2019, voor een totaal subsidiebedrag van zo'n 3,3 miljoen euro. 16 afgewerkte projecten droegen bij aan kennisoverdracht en innovatie (focusgebied 1C) en bereikten met de georganiseerde opleidingen 11.386 deelnemers. Drie projecten kaderden in het thema startende en rurale ondernemers en bereikten 197 bedrijven daarnaast werden nog 33 bedrijven bereikt via twee projecten die kaderen binnen streekproducten en de lokale voedselstrategieën. Vier projecten droegen bij aan prioriteit 4 en vielen respectievelijk onder de thema's open ruimte vrijwaren en ontwikkelen, agrobiodiversiteit, bodem- en waterbeheer. Eén project droeg bij aan focusgebied 5C via het thema duurzame energie en klimaatadaptatie. De 50 andere projecten kaderden in de thema's streekidentiteit en leefbare dorpen en droegen daarmee bij aan focusgebied 6A. In 2019 werden voor 4,5 miljoen euro nieuwe projecten geselecteerd.

Van 2016 tot en met 2019 werden 149 projecten afgerond.

- *Samenwerkingsprojecten*

Er zijn nog geen uitbetaalde projecten voor deze maatregel. Er werd 375.000 euro aan overheidsmiddelen vastgelegd.

- *Werking plaatselijke groepen*

Voor de werking van de PG's (Plaatselijke Groepen) werd in 2019 geen overheidssteun uitbetaald.

Voorbeeldproject: Fietsbieb

Kinderen tussen 2 en 12 jaar ontgroeien snel hun fiets. Vooraleer ze naar de middelbare school gaan, hebben ze 3 tot 4 fietsen gehad. Voor jonge gezinnen is dat een behoorlijke uitgave op het gezinsbudget. Voor sommige gezinnen kan die uitgave zelfs erg zwaar doorwegen. Voor mensen in en op de rand van armoede (en kansengroepen) biedt de fietsbieb een kans om op hun gezinsbudget te besparen en tevens hun mobiliteit te verhogen. We streven naar een mix van gebruikers uit verschillende lagen van de bevolking, waarbij kansengroepen extra aandacht krijgen. De fietsbieb is niet alleen financieel interessant, maar tevens ook duurzaam, sociaal, milieuvriendelijk en gezond. De fietsbieb bestaat al op verschillende plaatsen in de provincie.

Met dit project willen we verschillende vestigingen openen in regio Midden-West-Vlaanderen. De fietsbieb zet tweedehandse kinderfietsen (voor kinderen van 2 tot 12 jaar) tiptop in orde om ze vervolgens voor een klein prijsje opnieuw ter beschikking te stellen van kinderen. Voor 20 euro fietsgeld en een waarborg van 20 euro kan men één jaar lang een kinderfiets op maat gebruiken. Gedurende dit jaar mag de ontleende fiets altijd ingewisseld worden voor een ander exemplaar uit de fietsbieb. Wie een kinderfiets, in goede staat, aan de fietsbieb schenkt, krijgt 1 jaar fietsgeld in ruil.

1.3 TECHNISCHE BIJSTAND

De middelen voorzien voor technische bijstand worden besteed binnen twee onderdelen: de algemene technische bijstand en het Vlaams Ruraal Netwerk. Tabel 3 geeft een overzicht van de technische bijstandsuitgaven in 2019.

1.3.1 Algemene technische bijstand

Binnen deze maatregel kaderen uitgaven voor voorbereiding, beheer, toezicht, monitoring, evaluatie en voorlichting.

De horizontale of programmabrede technische bijstand wordt beheerd door de beheersautoriteit. In 2019 werden bijna uitsluitend personeelskosten voor beheer en monitoring van het programma betaald.

De verticale of maatregelspecifieke technische bijstand wordt beheerd door de beheersdiensten. De provincies staan in voor de uitvoering en begeleiding van de gebiedsgerichte werking en ontvangen hiervoor een financiële bijdrage.

1.3.2 Vlaams Ruraal Netwerk

In de uitvoering van het PDPO III heeft het Vlaams Ruraal Netwerk (zie ook hoofdstuk 4) als taak om de bij plattelandsontwikkeling betrokken organisaties en overheidsdiensten bijeen te brengen en dit overkoepelend over de verschillende maatregelen.

De volgende taken staan hierbij centraal:

- Het faciliteren van het doorstromen van goede praktijken en projectvoorbeelden;
- Het faciliteren van thematische en analytische uitwisselingen tussen belanghebbenden in de plattelandsontwikkeling, inclusief het delen en verspreiden van resultaten;
- Het verstrekken en/of faciliteren van training- en netwerkactiviteiten voor Plaatselijke Groepen (in het bijzonder rond interterritoriale en transnationale samenwerking, onderlinge samenwerking en andere samenwerkingsvormen);

- De uitgaven van het Vlaams Ruraal Netwerk kaderen binnen de uitvoering van deze taken. Ook personeelskosten vallen hieronder.

	ELFPO (euro)	Vlaams Gewest (euro)	Totale overheidssteun (euro)
Algemene technische bijstand			
1.1 voorbereiding	0	0	0
1.2 beheer	182.375	182.374	364.749
1.3 toezicht	0	0	0
1.4 monitoring en evaluatie	33.430	33.430	66.860
1.5 voorlichting en communicatie	0	0	0
1.6 controle en audit	0	0	0
Totaal algemene technische bijstand	215.805	215.804	413.609
Ruraal netwerk			
2.1 beheer	6.009	6.009	12.018
2.2 uitvoering actieplan	146.947	146.946	293.893
Totaal ruraal netwerk	152.956	152.955	305.911
ALGEMEEN TOTAAL	368.761	368.760	737.521

2 PROGRAMMABEHEER

2.1 TOEZICHT

Het Toezichtcomité PDPO III is in 2019 niet fysiek samengekomen omwille van de verkiezingen van mei. Een nieuw Toezichtcomité werd opgesteld eind 2019, en kwam samen op 3 maart 2020. Het toezichtcomité werd in 2019 drie maal schriftelijk geraadpleegd:

- 28 mei: goedkeuring van het PDPO III-jaarverslag 2018, evaluatieplan 2019 en de voorlichtings en publiciteitsstrategie voor PDPO III 2019
- 12 augustus: wijzigingen aan PDPO III, deel 1
- 11 september: wijzigingen aan PDPO III, deel 2

2.2 BEHEER

Op regelmatige tijdstippen komt het Uitvoeringscomité PDPO III samen. Hierin zetelen de beheerautoriteit (Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid of CCEP), alle betrokken beheersdiensten, het Betaalorgaan, de interne audit en het Vlaams Ruraal Netwerk.

De vergaderingen van 2019 vonden plaats op 16 januari, 12 februari, 19 maart, 23 april, 21 mei, 18 juni, 9 juli, 5 september, 10 oktober, 14 november en 9 december.

Vaste onderwerpen op de agenda zijn:

- Financiële voortgang PDPO III
- Meldingen van het Betaalorgaan & Interne audit
- Mededelingen vanuit CCEP (onder andere verslaggeving Rural Development Committee)
- Monitoring en evaluatie
- Vlaams Ruraal Netwerk

Deze agenda wordt aangevuld met onderwerpen die op dat moment actueel zijn of bijzondere aandacht vragen, zoals de controlestatistieken, de beheerverklaring, de voorbereiding van het nieuwe GLB strategisch plan, etc.

Het Uitvoeringscomité heeft via een gedeeld elektronisch platform toegang tot alle relevante documenten.

Naast het Uitvoeringscomité komt indien nodig ook de Werkgroep niet-GBCS samen. Hierin worden worden de verschillende Europese verplichtingen besproken die gelden voor de niet-areaalgebonden maatregelen, zoals bijvoorbeeld communicatieverplichtingen, rapportering van controledata, enz.. In 2019 hebben er twee vergaderingen plaatsgevonden van deze werkgroep.

In 2019 werd in uitvoering van artikel 62 van de plattelandsverordening (EU) nr. 1305/2013 de uitgebreide tussentijdse beoordeling op de verifieerbaarheid en controleerbaarheid van elke niet-GBCS maatregel van PDPO III afgerond. Dit proces werd reeds opgestart in 2018. Deze beoordeling is een

samenwerking tussen de betrokken beheersdienst(en), het betaalorgaan en de beheerautoriteit en heeft tot doel de (controle op de) betrokken maatregelen aan te passen wanneer de vereisten inzake verifieerbaarheid en controleerbaarheid niet zijn nageleefd.

2.3 PROGRAMMAWIJZIGINGEN

Het programma werd in 2019 één keer gewijzigd:

- De wijziging verliep via een besluit conform art. 11 a) i) van Verordening (EU) nr. 1305/2013. De aanpassingen hadden vnl. betrekking op de indicatoren, budgetaire verschuivingen (nl. M04, M06, M07, M08, M10, M11). Daarnaast werd ook maatregel 17 geschrapt uit het programma

De programmawijziging werd officieel ingediend bij de Europese Commissie op 26 september 2019 en via een uitvoeringsbesluit goedgekeurd op 6 maart 2020.

3 UITVOERING VAN HET EVALUATIEPLAN

De evaluatie van het PDPO III verloopt volgens het vooraf opgestelde evaluatieplan.

3.1 UITGEVOERDE EVALUATIES 2019

3.1.1 Evaluatie beheersovereenkomsten – Samenwerken met landbouwers aan biodiversiteit, milieu en landschap. Ervaringen met beheersovereenkomsten.

Deze [brochure](#) geeft de voornaamste terreinresultaten van de voorbije programmaperiode weer, staat stil bij de opinies van de voorzitters van Boerenbond en Natuurpunt en bekijkt hoe de samenwerking tussen landbouwers, VLM bedrijfsplanners en andere partners verloopt.

Ook de resultaten van een tevredenheidsenquête bij landbouwers worden vernoemd. De tevredenheidsenquête toont aan dat 98% van de landbouwers tevreden is over de informatieverstrekking van de bedrijfsplanner en de hulp bij het indienen van een aanvraag. Ook is 84% van de landbouwers tevreden over de begeleiding tijdens de looptijd van de beheerovereenkomst. 85% van de landbouwers vindt de dienstverlening van de bedrijfsplanners een absolute meerwaarde en 84% van de landbouwers heeft het volste vertrouwen in zijn bedrijfsplanner.

3.1.2 Evaluatie Kratos

Er werd in de zomer van 2019 een evaluatie uitgevoerd van de maatregel KRATOS. Via een online enquête werden meer dan 300 landbouwers bevraagd over hun adviesnoden, de ervaringen met het adviesstelsel KRATOS en de tevredenheid over KRATOS. Er was daarnaast ook een overleg met verschillende adviesdiensten die actief zijn in het adviesstelsel KRATOS. Tijdens die overlegmomenten werd nagegaan welke sterktes en zwaktes zij ervaren in het huidige stelsel en welke mogelijkheden zij zien voor het nieuwe GLB na 2020. De verwerking van deze enquête werd intern uitgevoerd en de resultaten werden gedeeld met de betrokken collega's. Aan de hand van deze evaluatie werd de huidige werking geëvalueerd en werd er input geleverd voor de voorbereidingen van AKIS in kader van het nieuwe GLB.

3.1.3 Programma voor plattelandontwikkeling Vlaanderen 2014 – 2020 (PDPO III) – Jaarverslag 2018

Dit is het [vierde uitvoeringsverslag over het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma PDPO III](#). In de periode 2014-2018 heeft het Vlaamse programma voor plattelandsontwikkeling PDPO III (2014-2020) al meer dan 206 miljoen euro steun uitgekeerd. Ongeveer de helft komt van het EU-budget, de andere helft van Vlaanderen. Het merendeel van het geld ging naar investeringssteun, agromilieuklimaatmaatregelen en beheerovereenkomsten. Daarna volgen steun voor opleidingen en overnamesteun voor jonge landbouwers. Met deze en andere maatregelen zet het PDPO III in op innovatie, duurzaamheid en het verhogen van de weerbaarheid van de landbouwsector.

Om de effectiviteit van beheerovereenkomsten op broedvogelpopulaties van het landbouwgebied in te kunnen schatten, ontwierp het INBO in 2010 een meetnet van 14 gebieden verspreid over Vlaanderen. Via territoriumkartering wordt nagegaan of de populatietrend van akkervogels positiever is in gebieden met dan in gebieden zonder beheermaatregelen. Er werd nagegaan of de bekomen trends verklaard kunnen worden door de oppervlakte aan beheerovereenkomsten.

3.1.5 Vlaams Ruraal Netwerk. Interne evaluatie. Werkjaar 2019

3.1.6 ANB rapportering

Een eindverslag werd nog niet gepubliceerd. Er kunnen echter wel al enkele belangrijke conclusies worden getrokken:

- In het soortenbeheerprogramma voor de Grauwe Kiekendief werd er vooropgesteld om op 118 ha een beheersovereenkomst (BO) af te sluiten voor vogelakkers en wisselteelt. Deze doelstelling werd reeds overschreden. In totaal is er voor 320 ha dergelijke BO afgesloten.
- Verder werd er ook vooropgesteld om 20% structureel verankerde ecologische elementen aan te leggen. Dit is echter niet gelukt. Een mogelijke oplossing kan zijn om tijdelijke maatregelen te nemen zoals de aanplanting van (frambozen en bramen)struwelen. In de tweede fase van het soortenbeheerprogramma kan dit nog verder ontwikkelen. Maar 20% structurele elementen is wellicht te hoog gegrepen in een intensief landbouwgebied.
- In totaal werden drie broedparen in de nabijheid geobserveerd: één in de polders van Ramskapelle en twee in Wallonië. Verder was er ook een broedpoging van de Blauwe Kiekendief in de Leemstreek en een succesvol nest van een Velduil in De Moeren.

4 VLAAMS RURAAL NETWERK

Het Vlaams Ruraal Netwerk (VRN) is gesitueerd binnen het Departement Landbouw en Visserij en bestaat uit drie personen (2,5 VTE).

Het VRN maakte een globaal meerjarenplan (2014-2020) op, dat jaarlijks wordt uitgewerkt tot een jaaractieplan. Het meerjarenplan en de jaaractieplannen van het VRN worden opgehangen aan de vier strategische doelstellingen voor het VRN en de strategische thema's van PDPO III. Naar jaarlijkse gewoonte heeft het VRN begin 2020 een evaluatie gemaakt van werkjaar 2019. Ook een planning voor het werkjaar 2020 werd opgemaakt.

Deze en vorige evaluaties en jaarplannen worden gepubliceerd op de website van VRN.

FIGUREN

Figuur 1 Absolute en procentuele verdeling van het aantal uitbetaalde dossiers M04 Steun aan investeringen op het landbouwbedrijf over de verschillende bedrijfstypes (2014-2019)	11
Figuur 2 Absolute en procentuele verdeling van het aantal uitbetaalde dossiers M04 Steun aan investeringen op het landbouwbedrijf over de vijf categorieën van bedrijfsgrootte (2014-2019)	11
Figuur 3 Absolute en procentuele verdeling van het aantal uitbetaalde dossiers M06 overnamesteun voor jonge landbouwers over de verschillende bedrijfstypes (2014-2019)	14
Figuur 4 Absolute en procentuele verdeling van het aantal uitbetaalde dossiers M06 overnamesteun voor jonge landbouwers over vijf categorieën van bedrijfsgrootte (2014-2019)	14
Figuur 5 Aantal uitbetaalde contracten M10 per focusgebied, inclusief lasten uit verleden (2019)	18
Figuur 6 Uitbetaald areaal M10 per focusgebied (ha; procentuele verdeling), inclusief lasten uit verleden (2019)	19

TABELLEN

Tabel 1 Totale overheidsuitgaven en ELFPO-uitgaven per maatregel, per focusgebied (2014-2019) (totale overheidsuitgaven = Vlaamse PDPO III-middelen + reguliere ELFPO-cofinanciering + top-ups + overgehevelde pijler 1-middelen) (ELFPO-uitgaven = reguliere ELFPO-middelen + overgehevelde pijler 1-middelen)	7
Tabel 2 Uitbetaald areaal M10 per type agromilieuklimaatmaatregel, inclusief lasten uit verleden (ha) (2015-2019).....	18
Tabel 3 Overzicht uitgaven technische bijstand PDPO III (2019).....	23

AFKORTINGEN

ANB	Agentschap Natuur en Bos
CCEP	coördinerende cel Europees plattelandsbeleid
EIP	Europees innovatie partnerschap
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
GBCS	geïntegreerd beheer- en controlesysteem
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
LEADER	liaison entre actions de développement de l'économie rurale
LOS	lokale ontwikkelingsstrategie
OKW	omgevingskwaliteit
PDPO	Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling
PG	plaatselijke groep
PO	producentenorganisatie
POP	plattelandsontwikkelingsprogramma
UC	uitvoeringscomité
VRN	Vlaams Ruraal Netwerk
VTE	voltijdsequivalent

**Bijlage 1 - PRIORITEITEN EN FOCUSGEBIEDEN
PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA'S 2014-2020
(VERORDENING (EU) NR 1305/2013)**

- Focusgebied 1a: het stimuleren van innovatie, samenwerking en de ontwikkeling van de kennisbasis in plattelandsgebieden;
- Focusgebied 1b: het verstevigen van de banden tussen de landbouw, de voedselproductie en de bosbouwsector, en onderzoek en innovatie, mede met het oog op een beter milieubeheer en betere milieuprestaties;
- Focusgebied 1c: het stimuleren van een leven lang leren en beroepsopleiding in de landbouw- en de bosbouwsector;

- Focusgebied 2a: het verbeteren van de economische prestaties van alle landbouwbedrijven en het faciliteren van de herstructurering en modernisering van landbouwbedrijven, met name met het doel de marktdeelnemers en -gerichtheid alsmede de landbouwdiversificatie te vergroten;
- Focusgebied 2b: het faciliteren van de instap van goedgeschoolde landbouwers in de landbouwsector, en in het bijzonder van de generatiewissel;

- Focusgebied 3a: het verbeteren van het concurrentievermogen van de primaire producenten door hen beter te integreren in de agrovoedselketen met behulp van kwaliteitsregelingen, het toevoegen van waarde aan landbouwproducten, het bevorderen van landbouwafzet op plaatselijke markten en korte toeleveringsketens, producentengroeperingen en -organisaties en brancheorganisaties;
- Focusgebied 3b: het steunen van risicopreventie en -beheer op het niveau van het landbouwbedrijf;

- Focusgebied 4a: het herstellen, in stand houden en versterken van biodiversiteit, met inbegrip van Natura 2000-gebieden, en in gebieden met natuurlijke of andere specifieke beperkingen, en van landbouw met een hoge natuurwaarde, alsook van de toestand van de Europese landschappen;

pagina 32 van 33 Programma voor plattelandsontwikkeling Vlaanderen 2014-2020 – jaarverslag 2019 20.11.2020

- Focusgebied 4b: het verbeteren van het waterbeheer, met inbegrip van het beheer van meststoffen en bestrijdingsmiddelen;
- Focusgebied 4c: het voorkomen van bodemerosie en het verbeteren van bodembeheer;

Prioriteit 5: bevordering van het efficiënte gebruik van hulpbronnen en steun voor de omslag naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, de voedings- en de bosbouwsector, met bijzondere aandacht voor:

- Focusgebied 5a: het bevorderen van een efficiënter watergebruik door de landbouwsector;
- Focusgebied 5b: het bevorderen van een efficiënter energiegebruik in de landbouw- en de voedselverwerkingssector;
- Focusgebied 5c: het faciliteren van de levering en het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, van bijproducten, en afvalmateriaal en van residuen en andere non-food-grondstoffen ten bate van de bio-economie;
- Focusgebied 5d: het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw;
- Focusgebied 5e: het bevorderen van koolstofbehoud en -vastlegging in de landbouw- en de bosbouwsector;

Prioriteit 6: bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandsgebieden, met bijzondere aandacht voor:

- Focusgebied 6a: het faciliteren van diversificatie, creatie en ontwikkeling van kleine ondernemingen, alsook van werkgelegenheid;
- Focusgebied 6b: het stimuleren van plaatselijke ontwikkeling in plattelandsgebieden;
- Focusgebied 6c: het verbeteren van de toegankelijkheid, het gebruik en de kwaliteit van informatie- en communicatietechnologieën (ICT) in plattelandsgebieden.

////////////////////////////////////